

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

28. februar 2013*

»Appel — Den Europæiske Unions erstatningsansvar uden for kontraktforhold — konstatering af uregelmæssigheder med hensyn til eksportrestitutioner for oksekød ved udførsel til Jordan — OLAF's undersøgelse — fremsendelse af OLAF's konklusioner til de nationale myndigheder — sikkerhedsstillelse — påstand om tilbagebetaling af tilknyttede omkostninger — årsagsforbindelse — kontraappel — forældelsesfrist — begyndelsestidspunkt«

I sag C-460/09 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statuten for Domstolen, iværksat den 18. november 2009,

Inalca SpA – Industria Alimentari Carni, Castelvetro (Italien),

Cremonini SpA, Castelvetro,

ved advocati C. D'Andria og F. Sciaudone,

appellanter,

den anden part i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved V. Di Bucci og P. Rossi, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Tizzano, og dommerne M.A. Borg Barthet, E. Levits, J.-J. Kasel (refererende dommer) og M. Safjan,

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: fuldmægtig C. Strömholm,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. februar 2012,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 18. oktober 2012,

afsagt følgende

* Processprog: italiensk.

Dom

- 1 Med deres appel har Inalca SpA – Industria Alimentari Carni (herefter »Inalca«) og Cremonini SpA (herefter »Cremonini«) nedlagt påstand om ophævelse af kendelse afsagt af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans den 4. september 2009 i sagen Inalca og Cremonini mod Kommissionen (sag T-174/06, herefter »den appellerede kendelse«), hvorved Retten afviste deres påstand om erstatning af det tab, som de angiveligt har lidt, efter at de italienske myndigheder er blevet underrettet om de konklusioner, som vedrørte sagsøgerne, og som beroede på en undersøgelse, som Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF) havde gennemført med henblik på at efterprøve lovligheden af visse eksportrestitutioner for oksekød ved udførsel til Jordan.

Sagens baggrund

- 2 Sagens baggrund, således som den er gengivet i den appellerede kendelses præmis 1-20, kan sammenfattes som følger.
- 3 Inalca og Cremonini indgår i en koncern, der driver virksomhed inden for fremstilling og distribution af varer til restaurationsbranchen samt virksomhed inden for restaurationsbranchen.
- 4 Som følge af en undersøgelse i Jordan i februar og marts 1998 i forbindelse med eksportrestitutioner for landbrugsprodukter har Afdelingen for Koordinering af Foranstaltninger til Bekæmpelse af Bedrageri ((UCLAF), forgænger for OLAF) ved skrivelse af 6. juli 1998 underrettet de italienske myndigheder om, at ud af i alt 37 978 tons oksekød, eksporteret fra Det Europæiske Fællesskab uden nogen som helst toldangivelse med henblik på afsætning på det jordanske marked, hidrørte 2 272 tons fra Italien. I den pågældende skrivelse opfordrede UCLAF bl.a. de italienske myndigheder til at eftersøge eksportørens navn med henblik på at indlede tilbagesøgningsprocedurer for restitutioner, og, såfremt medvirken blev fastslået, en straffesag.
- 5 Ved skrivelser af 15. januar 1999 har de kompetente italienske myndigheder underrettet Inalca og Cremonini om beslutningerne om tilbagesøgning af restitutionerne vedrørende den omtvistede eksport, hvilke beslutninger Inalca og Cremonini påklagede. Klagerne blev afvist ved beslutninger af 7. marts 2000.
- 6 Den 16. februar 1999 videregav det italienske finansministerium resultatet af UCLAF's undersøgelse til den kompetente italienske retsinstitans, og en straffesag blev indledt mod lovmæssige repræsentanter for Inalca og Cremonini.
- 7 Den 30. november 1999 tegnede Inalca og Cremonini to forsikringsgarantier med henblik på at få tilbagesøgningsproceduren vedrørende de skyldige beløb afbrudt.
- 8 Straffesagen blev henlagt den 18. december 2002. Ved dom af 16. januar 2004 fastslog Tribunale civile di Roma (civilretten i Rom), at klagepunkterne mod Inalca i tilbagesøgningsbeslutningen af 15. januar 1999 savnede grundlag, og at selskabet ikke skulle erlægge det beløb, der blev krævet tilbagebetalt. Ved dom af 27. april 2005 kom den samme ret frem til samme konklusion for så vidt angår Cremonini.
- 9 Ved skrivelser af henholdsvis 22. og 23. marts 2004 blev Inalcas begæring om ophævelse af tilbagesøgningsbeslutningen af 15. januar 1999 imødekommet, og den af selskabet tegnede forsikringsgaranti blev frigivet. Tilsvarende, ved skrivelser af henholdsvis 22. og 23. december 2004, blev Cremoninis begæring om ophævelse af tilbagesøgningsbeslutningen af 15. januar 1999 imødekommet, og den af selskabet tegnede forsikringsgaranti ligeledes frigivet.

- 10 Ved skrivelse af 27. januar 2005 krævede Inalca, at Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber skulle erstatte de tab, selskabet angiveligt havde lidt som følge af den af UCLAF indledte undersøgelse og de konklusioner, som sidstnævnte havde fremsendt til de italienske myndigheder. Ved skrivelse af 15. april 2005 oplyste OLAF's generaldirektør Inalca, at dette erstatningskrav ikke kunne efterkommes med den begrundelse, at en eventuel ret til erstatning under alle omstændigheder ville være »forældet i henhold til artikel 46 i statuten for Domstolen«.
- 11 Ved skrivelse af 9. marts 2006 rejste Inalca og Cremonini krav om, at Kommissionen skulle erstatte det lidte tab, der blev opgjort til i alt 2 861 000 EUR. Kommissionen efterkom ikke dette krav.
- 12 Ved beslutning 2006/678/EF af 3. oktober 2006 om den finansielle behandling af visse uregelmæssigheder begået af erhvervsdrivende i forbindelse med regnskabsafslutningen for udgifter, som finansieres af EUGFL, Garantisektionen (EUT L 278, s. 24), fjernede Kommissionen de uregelmæssigheder, som var meddelt Den Italienske Republik vedrørende eksportrestitutionerne for oksekød til Jordan, fra listen over uregelmæssigheder.

Sagen for Retten og den appellerede kendelse

- 13 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 27. juni 2006 anlagde Inalca og Cremonini sag ved Retten med påstand om, at det blev fastslået, at Fællesskabet har pådraget sig et erstatningsansvar uden for kontraktforhold, og at Kommissionen dømmes til at erstatte de lidte tab, der beløber sig til 2 861 000 EUR, og ligeledes betale de tilknyttede udligningsrenter samt eventuelle morarenter.
- 14 Ved særskilt processkrift af 18. september 2006 fremsatte Kommissionen en formalitetsindsigelse i henhold til artikel 114, stk. 1, i Rettens procesreglement med den begrundelse, at sagen var forældet i henhold til artikel 46 i statuten for Domstolen.
- 15 Retten har i den appellerede kendelses præmis 45 henvist til retspraksis, ifølge hvilken det af artikel 288 EF og artikel 46 i statuten for Domstolen fremgår, at Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold og gennemførelsen af kravet om erstatning for det lidte tab forudsætter, at en række betingelser med hensyn til tilstedeværelsen af en ulovlig adfærd fra fællesskabsinstitutionernes side, et faktisk tab og en indbyrdes årsagssammenhæng er opfyldt (dom af 27.1.1982, forenede sager 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 og 5/81, Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 85, præmis 9).
- 16 Retten har i den appellerede kendelses præmis 46 ligeledes fastslået, at det fremgår af fast retspraksis, at forældelsesfristen for sagsanlæg med påstand om Fællesskabets erstatningsansvar uden for kontraktforhold først begynder at løbe, når samtlige betingelser foreligger for erstatningsansvarets indtræden, og navnlig når den skade, der påstås erstattet, er sket (kendelse af 18.7.2002, sag C-136/01 P, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen, Sml. I, s. 6565, præmis 30, og dom af 19.4.2007, sag C-282/05 P, Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, Sml. I, s. 2941, præmis 29).
- 17 Retten har i den henseende i den appellerede kendelses præmis 47 fastslået, at i tilfælde, hvor Fællesskabets ansvar udspringer af en generel retsakt, begynder forældelsesfristen at løbe, når de skadelige virkninger af retsakten har vist sig (dommen i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, præmis 29). Retten har tilføjet, at det forholder sig på samme vis i tvister der, som i denne sag, vedrører individuelle foranstaltninger, dvs. at forældelsesfristen ikke begynder at løbe, før skaden er sket (dommen i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, præmis 30-33).
- 18 Retten har i den appellerede kendelses præmis 49 heraf udledt, at det præcise tidspunkt for, hvornår den påståede skade i forhold til Inalca og Cremonini er sket, skal fastsættes ved fortløbende at undersøge de forskellige tab, som de kræver erstatning for.

- 19 Hvad angår det økonomiske tab har Retten først og fremmest i den appellerede kendelses præmis 51 fastslået, at tabet forbundet med tegningen af forsikringsgarantier hos et forsikringsselskab med sikkerhed skete den 30. november 1999, hvor Inalca og Cremonini indgik aftale om de nævnte forsikringer. Retten præciserede dog i den appellerede kendelses præmis 59 og 64, at tabet opstået som følge af udgifterne til tegning af forsikringsgarantier havde en vedvarende karakter, og at erstatningssøgsmålet således kunne antages til realitetsbehandling for de kontrakter, der blev forlænget efter den 27. juni 2001.
- 20 Hvad angår udgifterne til retshjælp og juridisk konsulentbistand samt personaleudgifter forbundet med behandlingen af de pågældende sager har Retten i den appellerede kendelses præmis 71 og 73 fastslået, at tabet på grund af disse omkostninger havde en umiddelbar karakter, og at erstatningssøgsmålet i den forbindelse derfor var forældet.
- 21 Endelig, for så vidt som påstanden om erstatning for tab, der er opstået som følge af en angivelig tabt fortjeneste på grund af færre finansielle midler som følge af betaling af præmier ved tegningen af forsikringsgarantier og udgifter til retshjælp, juridisk konsulentbistand og personaleudgifter ikke var præciseret, har Retten i den appellerede kendelses præmis 74 fastslået, at dette krav skulle afvises.
- 22 Hvad angår det ikke-økonomiske tab har Retten i den appellerede kendelses præmis 77 fastslået, at søgsmålet desangående er forældet, for så vidt som det påståede tab opstod, da de nationale sager blev indledt, i 1999 og i 2000, og derfor mere end fem år før sagen blev indgivet for Retten. I den appellerede kendelses præmis 78 afviste Retten Inalcas og Cremoninis argument, hvorefter tabet var vedvarende indtil domsafsigelsen den 27. april 2005, og den tilføjede i kendelsens præmis 79, at Inalca og Cremonini under alle omstændigheder begrænsede sig til at påberåbe sig en krænkelse af deres handelsmæssige omdømme uden at fremlægge det mindste bevis herfor.
- 23 I den appellerede kendelses præmis 81 har Retten fastslået, at søgsmålet således kun kunne antages til realitetsbehandling hvad angår erstatningen for det tab, der skyldes betaling af præmier i forbindelse med tegning af forsikringsgarantier siden den 27. juni 2001.
- 24 Om realiteten har Retten i den appellerede kendelses præmis 85 fastslået, at så snart en af de tre betingelser for Fællesskabets pådragelse af ansvar ikke er opfyldt, skal erstatningskravene afvises, uden at det er fornødent at undersøge, om de to øvrige betingelser er opfyldt.
- 25 Efter at have fastslået, at Fællesskabets retsinstanser ikke er forpligtet til at undersøge de forskellige betingelser i en bestemt rækkefølge, har Retten fundet det passende for det første at undersøge betingelsen om, at der foreligger en årsagsforbindelse.
- 26 I den appellerede kendelses præmis 90 har Retten fastslået, uden dog at udtale sig om Fællesskabets ansvar for tabet som følge af de nationale tilbagesøgningsbeslutninger af 15. januar 1999, at tabet som følge af tegningen af forsikringsgarantier ikke direkte skyldes UCLAF's skrivelse af 6. juli 1998.
- 27 Retten har i den appellerede kendelses præmis 94 heraf udledt, at Inalcas og Cremoninis erstatningssøgsmål, i det omfang det kan antages til realitetsbehandling, skal afvises som åbenbart ugrundet.

Retsforhandlingerne for Domstolen

- 28 Den 18. november 2009 iværksatte Inalca og Cremonini en appel for Domstolen.
- 29 Den 11. februar 2003 har Kommissionen i svarskriftet indgivet kontraappel.

Parternes påstande

30 Inalca og Cremonini har nedlagt følgende påstande:

- Den appellerede kendelse ophæves, og sagen hjemvises til Retten.
- Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger for begge instanser.

31 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- Idet kontraappellen antages til realitetsbehandling, ophæves den appellerede kendelse, for så vidt som den delvis antager sagen i første instans til realitetsbehandling, og sidstnævnte sag afvises i sin helhed.
- Subsidiært forkastes appellen som ugrundet.
- Mere subsidiært, i tilfælde af delvis ophævelse af den appellerede kendelse, afvises søgsmålet indgivet i første instans.
- Inalca og Cremonini tilpligtes under alle omstændigheder til at betale omkostningerne for begge instanser.

Om appellerne

- 32 Inalca og Cremonini har til støtte for deres appel gjort syv anbringender gældende, som i det væsentlige vedrører realiteten.
- 33 I sin kontraappel har Kommissionen gjort et eneste anbringende gældende vedrørende formaliteten for så vidt angår søgsmålet i førsteinstansen.
- 34 Eftersom det kun er fornødent at tage stilling til hovedappellen, såfremt de ved kontraappellen nedlagte påstande ikke tages til følge, skal denne undersøges først i denne sag.

Kontraappellen

Parternes argumenter

- 35 Kommissionens eneste anbringende vedrører en urigtig retlig vurdering, som Retten angiveligt har foretaget i den appellerede kendelses præmis 46 og 47 ved fastlæggelsen af, fra hvilken dato forældelsesfristen begynder at løbe i erstatningssøgsmål.
- 36 For det første henviser Kommissionen til, at i tilfælde, hvor Fællesskabets ansvar udspringer af en generel retsakt, og hvor tabet materialiserer sig efterfølgende i forhold til private, har Domstolen i dommen i sagen Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen indført en særlig ordning i forhold til det, som fremgår af artikel 46 i statuten for Domstolen. Selv om Kommissionen bemærker, at der med rette blot er blevet tilføjet en anden udlægning af artikel 46 i statuten for Domstolen for så vidt angår fastlæggelsen af forældelsesfristen i forhold til en skadelidt, der ikke har kunnet gøre sig bekendt med det faktiske forhold, der har forårsaget skaden på et senere tidspunkt (dom af 7.11.1985, sag 145/83, Adams mod Kommissionen, Sml. s. 3539, præmis 50 og 51), er den dog af den opfattelse, at retspraksis på dette område ikke er fast og kræver en klarlæggelse inden for rammerne af denne appel.

- 37 Retten har på den ene side begrænset anvendelsen af den særlige ordning fastslået i dommen i sagen Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen til tilfælde, hvor ansvaret havde udspring i en generel retsakt (Rettens kendelse af 17.1.2001, sag T-124/99, Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen, Sml. II, s. 53), men har på den anden side udvidet den til andre tilfælde (jf. Rettens dom af 21.4.2005, sag T-28/03, Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, Sml. II, s. 1357, præmis 59, og Rettens kendelse af 14.9.2005, sag T-140/04, Ehcon mod Kommissionen, Sml. II, s. 3287, præmis 39).
- 38 Domstolen har på sin side fastslået, at denne særlige ordning udelukkende finder anvendelse i tilfælde, hvor ansvaret har udspring i en generel retsakt (dom af 17.7.2008, sag C-51/05 P, Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl., Sml. I, s. 5341, præmis 54), selv om den i andre sager som et obiter dictum har nævnt den løsning, der fandt anvendelse i dommen i sagen Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen (kendelsen af 18.7.2002 i sagen Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen, præmis 29 og 30, samt dommen i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, præmis 29 og 30, og dom af 11.6.2009, sag C-335/08 P, Transports Schiocchet – Excursions mod Kommissionen, præmis 33).
- 39 Det er Kommissionens opfattelse, at Domstolen ikke har givet en tilstrækkelig begrundelse for at anvende den særlige ordning på tvister, der udspringer af individuelle retsakter, eller endda andre tilfælde, som i den foreliggende sag, når det angivelige tab stammer fra en skrivelse fra UCLAF adresseret til nationale myndigheder.
- 40 Ifølge Kommissionen ville en sådan udvidelse af retspraksis risikere at fjerne enhver mening fra den ellers klare ordlyd af artikel 46 i statuten for Domstolen.
- 41 Subsidiært har Kommissionen gjort gældende, at Retten har foretaget en urigtig retsanvendelse ved i den appellerede kendelses præmis 47 at fastslå, at det erstatningssøgsmål, den var forelagt, vedrørte en tvist, der skyldes individuelle retsakter som omhandlet i dommen af 19. april 2007 i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, selv om skrivelserne til de nationale myndigheder ikke udgjorde en individuel retsakt med obligatoriske virkninger for den, som retsakterne var rettet til. Til støtte for dette argument har Kommissionen henvist til dom af 23. november 1995, Nutral mod Kommissionen (sag C-476/96 P, Sml. I, s. 4125, præmis 30), vedrørende et lignende tilfælde, hvoraf det fremgik, at Kommissionens skrivelser til nationale myndigheder kun havde karakter af anbefalinger eller udtalelser uden retsvirkning.
- 42 Mere subsidiært har Kommissionen anført, at Retten har foretaget en urigtig retsanvendelse ved vilkårligt at ændre kriterierne fra dommen af 19. april 2007 i sagen Holcim (Tyskland). Selv hvis det antages, at sagen vedrører en retstvist, der udspringer af en individuel retsakt, har Retten urigtigt fastslået i den appellerede kendelses præmis 46 og 47, at forældelsesfristen først begynder at løbe fra den dato, hvor skaden indtræder, i stedet for at fastholde forældelsesfristen som datoen for den skadevoldende faktiske omstændighed, eller endog den dato, hvor Inalca og Cremonini fik kendskab til denne omstændighed.
- 43 Inalca og Cremonini finder Domstolens praksis på dette område klar og bestrider Kommissionens udlægning af de domme, som Kommissionen har nævnt i sin kontraappel. Inalca og Cremonini har dog henvist til, at Rettens udlægning er kritisabel på grundlag af de begrundelser, der er uddybet yderligere i deres første anbringende til støtte for hovedappellen.

Domstolens bemærkninger

- 44 For at kunne træffe afgørelse vedrørende spørgsmålet, om Kommissionen skal have medhold i kontraappellen, skal det først undersøges, om Retten har foretaget en urigtig anvendelse af bestemmelserne om forældelse af krav om erstatning uden for kontraktforhold i den foreliggende sag.

- 45 Indledningsvis bemærkes, at krav mod Den Europæiske Union, der støttes på ansvar uden for kontraktforhold, i henhold til artikel 46 i statutten for Domstolen forældes fem år efter, at den omstændighed, der ligger til grund for kravet, er indtrådt.
- 46 Som Retten har konstateret i den appellerede kendelses præmis 45 og 84, uden indvendinger fra Kommissionen i den henseende, er det en forudsætning for Fællesskabets ansvar uden for kontraktforhold og gennemførelsen af kravet om erstatning for det lidte tab i henhold til artikel 288, stk. 2, EF, at en række betingelser er opfyldt med hensyn til den retsstridige adfærd, der foreholdes institutionerne, det eventuelle tab samt årsagssammenhængen mellem denne adfærd og det påberåbte tab (jf. navnlig dommen i sagen Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen, præmis 9, dom af 29.9.1982, sag 26/81, Oleifici Mediterranei mod EØF, Sml. s. 3057, præmis 16, af 9.9.2008, forenede sager C-120/06 P og C-121/06 P, FIAMM m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 6513, præmis 106, og af 18.3.2010, sag C-419/08 P, Trubowest Handel og Makarov mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 2259, præmis 40).
- 47 I den appellerede kendelses præmis 46 har Retten fastslået, at det følger af fast retspraksis, at forældelsesfristen i sager om erstatning uden for kontraktforhold begynder at løbe, når alle de betingelser, som er en forudsætning for erstatningspligten, er opfyldt, og navnlig når det tab, der skal erstattes, er kendt (dommen i sagen Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen, præmis 10, dommen af 19.4.2007 i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, præmis 29, dommen i sagen Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl., præmis 54, og dom af 8.11.2012, sag C-469/11 P, Evropaiki Dynamiki mod Kommissionen, præmis 34).
- 48 Det er endvidere på grundlag af Domstolens faste retspraksis, at Retten i den appellerede kendelses præmis 47 har fastslået, at i tilfælde, hvor Fællesskabets ansvar udspringer af en generel retsakt, begynder forældelsesfristen at løbe, når de skadevoldende følger af retsakten har vist sig (dommen i sagen Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen, præmis 10, og dommen af 19.4.2007 i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommission, præmis 29), og at forældelsesfristen på samme vis ved tvister, der udspringer af individuelle retsakter, ikke begynder at løbe før det øjeblik, hvor skaden indtræder (jf. dommen af 19.4.2007 i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, præmis 30, dommen i sagen Transports Schiocchet – Excursions mod Kommissionen, præmis 33, og dommen i sagen Evropaiki Dynamiki mod Kommissionen, præmis 38).
- 49 Det er på grundlag af disse principper, at Retten har fastslået, at forældelsestidspunktet starter fra det tidspunkt, hvor de skadevoldende følger, som Inalca og Cremonini har påberåbt sig, er sket.
- 50 Kommissionen har hertil i det væsentlige gjort gældende, at retspraksis ikke er entydig, og at Domstolen bør klargøre den.
- 51 Såfremt det lægges til grund, at et sådant argument kunne antages til realitetsbehandling i denne appelsag, selv om det ikke direkte er rettet mod en bestemt præmis i den appellerede kendelse, er det tilstrækkeligt at konstatere, at kendelsen af 17. januar 2001 i sagen Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen, som Kommissionen har gjort gældende til støtte for sin argumentation, er blevet forkastet af Domstolen. Domstolen fastslog, at Retten havde foretaget en urigtig retlig vurdering ved at fastsætte forældelsesfristens begyndelse ud fra indtrædelsen af den omstændighed, der har medført skaden (kendelse af 18.7.2002 i sagen Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommission, præmis 34).
- 52 Som følge heraf er det afgørende kriterium for at fastsætte forældelsesfristens begyndelse i modsætning til det, som Kommissionen har gjort gældende, ikke indtrædelsen af den omstændighed, der har medført skaden, idet en forældelsesfrist, der begynder at løbe fra et tidspunkt, der ligger forud for det tidspunkt, hvor de skadevoldende følger af denne omstændighed har vist sig, navnlig ikke kan gøres gældende over for sagsøgeren (dommen i sagen Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen, præmis 11).

- 53 Det bemærkes endvidere, at Kommissionen ved at støtte sig til dommen i sagen Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl. for at fastslå, at den ordning, der er fastslået i dommen i sagen Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen, kun finder anvendelse i tilfælde, hvor ansvaret udspringer af en generel retsakt, har foretaget en urigtig fortolkning af denne dom.
- 54 Tvisten i denne sag opstod som følge af en generel retsakt udstedt af Kommission, og Domstolen var således ikke forpligtet til at følge den begrundelse, som er gældende i sager vedrørende erstatning uden for kontraktforhold i sager, der har deres udspring i en individuel retsakt. I modsætning til det, som Kommissionen har gjort gældende, fremgår det ikke af dommen i sagen Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl., at Domstolen havde udelukket anvendelsen af den retspraksis, der stammer fra dommen i sagen Birra Wührer m.fl. mod Rådet og Kommissionen, når Fællesskabets ansvar udspringer af en individuel retsakt.
- 55 Domstolen har for nylig igen bekræftet, at forældelsesfristen i forbindelse med sager, der udspringer af individuelle retsakter, begynder at løbe, når beslutningen har haft skadelige følger for de personer, som den vedrører (jf. i denne retning dommen i sagen Evropaïki Dynamiki mod Kommissionen, præmis 38).
- 56 For så vidt angår det argument, som Kommissionen subsidiært har gjort gældende støttet på Nutral-dommen, hvoraf det fremgår, at skrivelsen rettet til de nationale myndigheder ikke udgjorde en individuel retsakt med obligatoriske virkninger for Inalca og Cremonini, bemærkes, at denne dom vedrører betingelserne for realitetsbehandling af annullationssøgsmål, og at retningslinjerne for den retlige kvalificering af den anfægtelige retsakt ikke kan overføres til fastsættelsen af begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen for erstatning uden for kontraktforhold.
- 57 I forbindelse med fastsættelsen af begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen i denne sag er det af mindre betydning, om skrivelsen rettet til de nationale myndigheder var i stand til at skabe obligatoriske retlige forpligtelser, der var i stand til væsentligt at ændre Inalcas og Cremoninis situation.
- 58 Under alle omstændigheder og for så vidt som det fremgår af præmis 49 i denne dom, at Retten ikke har foretaget en urigtig retlig vurdering ved at fastslå, at forældelsesfristen løber fra det tidspunkt, hvor de skadelige virkninger, som Inalca og Cremonini har påstået, er sket, er retsaktens individuelle eller generelle karakter ikke afgørende.
- 59 For så vidt angår det argument, som Kommissionen mere subsidiært har gjort gældende, hvorefter Retten burde have anset tidspunktet for den skadevoldende omstændighed som begyndelsestidspunktet for forældelsesfristen bemærkes, at Retten ikke har begået en retlig fejl ved i den appellerede kendelses præmis 49 at fastslå, at det præcise øjeblik, hvor de skadelige virkninger af denne skrivelse skete i forhold til Inalca og Cremonini, burde fastslås.
- 60 I modsætning til det, som Kommissionen har anført, begynder forældelsesfristen ikke at løbe fra tidspunktet for den skadevoldende omstændighed, men fra det øjeblik, hvor den omtvistede beslutnings skadelige følger indtræder over for de personer, som den vedrører, dvs. i det øjeblik, hvor skaden faktisk er indtrådt i forhold til disse personer (jf. dommen af 19.4.2007 i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, præmis 30).
- 61 Det fremgår af det ovenstående, at Kommissionens kontraappel skal forkastes som ugrundet.

Hovedappellen

Det første anbringende

– Parternes argumenter

- 62 Det første anbringende, som Inalca og Cremonini har gjort gældende, vedrører den selvmodsigende karakter af begrundelsen for den appellerede kendelse og en tilsidesættelse af fællesskabsretlig retspraksis, idet Retten i den appellerede kendelses præmis 55 har undladt at tage hensyn til beslutning nr. 2006/678, selv om de indtil vedtagelsen af den pågældende beslutning befandt sig i en situation med retsikkerhed hvad angår forekomsten af og størrelsen af det lidte tab, der først med sikkerhed indtrådte i 2006.
- 63 Inalca og Cremonini har ligeledes gjort gældende, at Retten har foretaget en urigtig retlig vurdering, for så vidt som den i den appellerede kendelses præmis 55 baserede sig på kendelsen af 17. januar 2001 i sagen Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommission for at fastslå, at der forelå en forveksling mellem det processuelle kriterium om tidspunktet for forældelsesfristens påbegyndelse og efterprøvelsen af, om ansvarsbetingelserne forelå. I modsætning til den omstændighed, der blev lagt til grund i denne kendelse for at fastslå denne frists begyndelsestidspunkt, vedrørte beslutning 2006/678 ikke alene deres subjektive forhold.
- 64 Kommissionen henviser med støtte i dommen af 19. april 2007 i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen til, at det var uden betydning for, at forældelsesfristen begyndte at løbe, at Unionens retsstridige adfærd blev fastslået ved en retsafgørelse eller var blevet anerkendt af tabets angivelige ophavsmand.

– Domstolens bemærkninger

- 65 Det bemærkes, at Retten i den appellerede kendelses præmis 53 henviser til retspraksis, hvorefter forældelsesfristen ikke begynder at løbe før det tidspunkt, hvor den økonomiske skade faktisk er sket, dvs. for så vidt nærmere angår bankgarantierne fra det øjeblik, hvor omkostningerne knyttet til at stille sådanne garantier er afholdt.
- 66 Retten har i denne kendelses præmis 54 fastslået, at det fremgår af sagens akter, at de omkostninger, der var knyttet til tegningen af to forsikringsgarantier, opstod fra den dato, hvor disse kontrakter blev indgået, dvs. den 30. november 1999, idet den første årspræmie skulle erlægges samme dato.
- 67 Herved tilsidesatte Retten Inalcas og Cremoninis argument, hvorefter tabet ikke med sikkerhed indtraf før vedtagelsen af beslutning nr. 2006/678, hvori Kommissionen konstaterede, at eksportrestitutionerne ikke var blevet ydet uretmæssigt.
- 68 Retten har tilføjet, at den omstændighed, at Inalca og Cremonini fandt, at de ikke før vedtagelsen af beslutning nr. 2006/678 var i besiddelse af alle elementer for tilstrækkeligt at kunne bevise Kommissionens ansvar i forbindelse med en retssag, ikke er relevant, idet den kunne skabe en forveksling mellem det processuelle kriterium om tidspunktet for forældelsesfristens påbegyndelse og efterprøvelsen af, om de nødvendige betingelser for et sådant ansvar forelå.
- 69 Det fremgår af det ovenstående, at Inalcas og Cremoninis argument, hvorefter det kan bebrejdes Retten ikke at have taget hensyn til beslutning nr. 2006/678, er ugrundet.

- 70 For så vidt angår Rettens påståede urigtige gengivelse af kendelsen af 17. januar 2001 i sagen Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen er det tilstrækkeligt at bemærke, at Domstolen har fastslået, at skadelidtes præcise og indgående kendskab til de faktiske omstændigheder ikke er blandt de betingelser, der skal være opfyldt, for at forældelsesfristen begynder at løbe (kendelsen af 18.7.2002 i sagen Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen, præmis 31, og dommen i sagen Evropaiki Dynamiki mod Kommissionen, præmis 37). Tilsvarende kan skadelidtes subjektive bedømmelse af, hvorvidt der faktisk foreligger en skade, ikke tages i betragtning ved afgørelsen af tidspunktet for, hvornår forældelsesfristen for krav, der støttes på Unionens ansvar uden for kontraktforhold, begynder at løbe (dommen i sagen Kommissionen mod Cantina sociale di Dolianova m.fl., præmis 61, og dommen i sagen Evropaiki Dynamiki mod Kommissionen, præmis 37).
- 71 For så vidt som det i øvrigt er blevet fastslået, at det er uden betydning for, at forældelsesfristen begynder at løbe, at Unionens retsstridige adfærd er blevet fastslået ved en retsafgørelse (dommen af 19.4.2007 i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, præmis 31), kan den omstændighed, at en institution selv indrømmer at have handlet ulovligt, heller ikke have indflydelse på fastlæggelsen af forældelsesfristens begyndelse.
- 72 Følgelig skal argumentet om en påstået urigtig gengivelse af kendelsen af 17. januar 2001 i sagen Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi mod Kommissionen ligeledes forkastes som ugrundet.
- 73 Det følger af det ovenstående, at det første anbringende skal forkastes som ugrundet.

Det andet anbringende

– Parternes argumenter

- 74 Det andet anbringende, som Inalca og Cremonini har gjort gældende, vedrører den appellerede kendelses selvmodsigende og ulogiske begrundelse samt tilsidesættelse af fællesskabsretlig retspraksis vedrørende forældelse af sagen for så vidt angår udgifter til retshjælp, juridisk konsulentbistand samt personale.
- 75 Inalca og Cremonini påstår, at Retten har tilsidesat det generelle princip for så vidt angår vedvarende tab nævnt i den appellerede kendelses præmis 56 og 57 ved i denne kendelses præmis 71 og 72 at fastslå, at de pågældende tab ikke havde en sådan vedvarende karakter. Rettens begrundelse er modstridende, for så vidt som den selv anerkender, at de pågældende tab ikke kunne opgøres endeligt ved påbegyndelsen af de pågældende sager. Inalca og Cremonini henviser til Rettens praksis inden for fastsættelse af sagsomkostninger, som fastsætter beløbet for disse omkostninger i forhold til det antal arbejdstimer, der er præsteret, og som således anerkender, at juridisk konsulentbistand ikke er umiddelbar.
- 76 Det er Kommissionens opfattelse, at det andet anbringende er ugrundet. Dels sammenblander Inalca og Cremonini den endelige fastsættelse af det angivelige tab med vurderingen af sidstnævntes vedvarende karakter. Dels er referencen til retspraksis i forbindelse med fastsættelse af sagsomkostninger irrelevant.

– Domstolens bemærkninger

- 77 For så vidt angår tabets vedvarende karakter har Retten i den appellerede kendelses præmis 56 fastslået, at når tabet ikke opstår umiddelbart, men fortsætter over en vis periode, vedrører retten til erstatning i det foreliggende tilfælde flere på hinanden følgende perioder.

- 78 I den appellerede kendelses præmis 71 har Retten fastslået, at tabet i denne sag, som bestod af udgifter til retshjælp, juridisk konsulentbistand og personaleudgifter, havde en umiddelbar karakter, for så vidt som de faktisk indtraf på tidspunktet for påbegyndelsen af hver af de pågældende nationale retssager.
- 79 Retten har i den appellerede kendelses præmis 72 tilføjet, at selv om de angivelige tab ikke kunne opgøres endeligt ved påbegyndelsen af de nationale retssager, fulgte de med sikkerhed af påbegyndelsen af disse retssager.
- 80 I modsætning til Inalcas og Cremoninis påstande betragtes et tab dog som vedvarende, når dets størrelse stiger i forhold til det forløbne antal dage (dommen af 19.4.2007 i sagen Holcim (Tyskland) mod Kommissionen, præmis 35).
- 81 Retten gav således ikke en modstridende begrundelse, da den fastslog, at de angivelige tab, som udgjorde udgifter til retshjælp, juridisk konsulentbistand samt personaleudgifter forbundet med behandlingen af de pågældende sager, ikke havde en vedvarende karakter. Selv om de pågældende tab ikke var endeligt opgjort ved påbegyndelsen af hver af de pågældende nationale retssager, bemærkes det, at deres størrelse ikke er steget i forhold til det forløbne antal dage, men på grund af behandlingen ved forskellige retsinstanser.
- 82 I den forbindelse skal Inalca og Cremoninis henvisning til den retspraksis, der finder anvendelse ved fastsættelsen af sagsomkostninger, ligeledes forkastes. Den omstændighed alene, at sagsomkostningerne skal fastsættes i forhold til antallet af arbejdstimer, der er præsteret, kan ikke have en indflydelse på karakteren af tabet, der udgøres af juridisk konsulentbistand.
- 83 Det følger af det ovenstående, at det andet anbringende skal forkastes som ugrundet.

Det tredje anbringende

– Parternes argumenter

- 84 Det tredje anbringende, som Inalca og Cremonini har gjort gældende, vedrører forvanskning af de fremsatte argumenter og tilsidesættelse af artikel 44, stk. 1, litra c), i Rettens procesreglement for så vidt angår erstatning for tab i form af tabt fortjeneste.
- 85 Det er Inalcas og Cremoninis opfattelse, at Retten i den appellerede kendelses præmis 74 med urette har lagt til grund, at der forelå manglende præcision for så vidt angår påstanden om erstatning for tab, der er opstået som følge af en angivelig tabt fortjeneste på grund af færre finansielle midler som følge af betaling af præmier i forbindelse med tegningen af forsikringsgarantier og udgifter til retshjælp, juridisk konsulentbistand og personale.
- 86 Med henvisning til forløbet i forbindelse med deres sagsanlæg i første instans angiver Inalca og Cremonini, at de ikke begrænsede sig til generelt at gøre gældende, at den tabte fortjeneste kunne være blevet anvendt til at deltage i udbud, der krævede en sikkerhedsstillelse, men at de havde givet Retten forskellige beviser herfor. De henviser til praksis, hvorefter dommeren kan nøjes med skøn baseret på statistiske gennemsnitsværdier, for så vidt som kan det være svært, eller ligefrem umuligt, for sagsøgeren præcist at opgøre sit påståede tab (dom af 27.1.2000, forenede sager C-104/89 og C-37/90, Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 203, præmis 63-65).
- 87 Ifølge Kommissionen er det tredje anbringende ugrundet. Inalca og Cremonini har nemlig undladt at præcisere, hvilke udbud de har været afskåret fra at deltage i, og på hvilken måde tegningen af forsikringsgarantierne har bevirket deres udelukkelse fra disse udbud. Henvisningen til dommen i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen er i øvrigt irrelevant.

– Domstolens bemærkninger

- 88 Det bemærkes, at Retten i den appellerede kendelses præmis 74 har vurderet, at påstanden om erstatning for tab, der er opstået som følge af tabt fortjeneste på grund af færre finansielle midler som følge af betaling af præmier ved tegningen af forsikringsgarantier og udgifter til retshjælp, juridisk konsulentbistand og personaleudgifter ikke var præciseret. Eftersom Inalca og Cremonini begrænsede sig til generelt at gøre gældende, at den således tabte fortjeneste kunne være blevet anvendt til at deltage i udbud, der krævede en sikkerhedsstillelse, har Retten fastslået, at påstanden var af abstrakt karakter, og har afvist den i henhold til procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c).
- 89 For så vidt som det fremgår af dette anbringende, at det blot udgør en omformulering af de argumenter, der allerede er blevet fremsat i første instans i forbindelse med de angivelige tab som følge af tabt fortjeneste, bemærkes, at Inalca og Cremonini reelt anfægter Rettens vurdering i den henseende.
- 90 Det følger imidlertid af fast retspraksis, at alene Retten er kompetent til dels at fastlægge de faktiske omstændigheder i en sag, når bortses fra tilfælde, hvor den indholdsmæssige urigtighed af dens konstateringer følger af akterne i sagen, Retten har behandlet, dels at tage stilling til disse faktiske omstændigheder. Vurderingen af de faktiske omstændigheder er følgelig ikke et retsspørgsmål og er dermed ikke undergivet Domstolens prøvelsesret, medmindre beviserne herfor er gengivet forkert (jf. dom 3.5.2012, sag C-289/11 P, Legris Industries mod Kommissionen, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).
- 91 I den foreliggende sag baserer Inalca og Cremonini hverken sine påstande på en materiel unøjagtighed af Rettens konstateringer, som følger af sagsakterne, eller på en urigtig gengivelse af de beviser, som den er blevet forelagt. Tværtimod kritiserer de selve den vurdering, som Retten har foretaget af de pågældende beviser, og de argumenter, som sidstnævnte har anvendt, da den fastslog, at påstanden om erstatning for tab, der er opstået som følge af en angivelig tabt fortjeneste, ikke var tilstrækkelig præcis.
- 92 Dommen i sagen Mulder m.fl. mod Rådet og Kommissionen, som Inalca og Cremonini har henvist til, er i den henseende ikke relevant, for så vidt som de nævnte præmisser på ingen måde vedrører den forpligtelse, der påhviler sagsøgerne i henhold til artikel 44, stk. 1, litra c), i Rettens procesreglement til at angive tabets nøjagtige omfang og en opgørelse af den krævede erstatning, men vedrører de principper, der skal afgøre beregningen af tabt fortjeneste, især når det handler om hypotetisk eller alternativ indkomst.
- 93 Det følger af det ovenstående, at det tredje anbringende delvis skal afvises og delvis skal forkastes som ugrundet.

Det femte anbringende

– Parternes argumenter

- 94 Det femte anbringende, som er blevet gjort gældende af Inalca og Cremonini, og som skal behandles først, vedrører tilsidesættelse af artikel 44, stk. 1, litra c), i Rettens procesreglement, tilsidesættelse af retspraksis om ikke-økonomisk tab og en åbenbar ulogisk begrundelse.
- 95 Inalca og Cremonini har gjort gældende, at det var med urette, at Retten i den appellerede kendelses præmis 79 fastslog, at påstanden om erstatning for ikke-økonomisk tab manglede præcision. Dels indeholdt stævningen alle de nødvendige beviser. Dels havde Inalca og Cremonini på grund af karakteren af ikke-økonomisk tab, som pr. definition er umulig at kvantificere, underlagt sig Rettens

skøn. Ved at afvise denne påstand har Retten tilsidesat den gældende retspraksis på dette område (jf. Rettens dom af 17.12.1998, sag T-203/96, Embassy Limousines & Services mod Parlamentet, Sml. II, s. 4239, præmis 108).

- 96 Henvisningen i den appellerede kendelses præmis 79 til retspraksis nævnt i sidstnævntes præmis 69 udgør i øvrigt en yderligere retlig fejl. De principper, der kan udledes af disse sager om materiel skade, kan nemlig ikke overføres på dette spørgsmål, som udelukkende vedrører erstatning af ikke-økonomisk tab.
- 97 Kommissionen anfører, at påstanden om erstatning for ikke-økonomisk tab blev afvist ikke alene på grund af forældelse, men ligeledes på grund af, at den ikke opfyldte betingelserne i artikel 44, stk. 1, litra c), i Rettens procesreglement. Det femte anbringende er således ugrundet.

– Domstolens bemærkninger

- 98 Det bemærkes, at Retten for så vidt angår den ikke-økonomiske skade i form af krænkelse af Inalcas og Cremoninis handelsmæssige omdømme som følge af deres indblanding i administrative, civile og straffesager i den appellerede kendelses præmis 77 har konstateret, at denne skade er indtruffet ved påbegyndelse af disse sager i årene 1999 og 2000, og de dertil knyttede sager som følge heraf er forældede.
- 99 Retten har dermed afvist Inalcas og Cremoninis argument, hvorefter tabet var vedvarende indtil Tribunale civile di Romas dom i 2005. Den præciserede, at det angivelige ikke-økonomiske tab, selv hvis det antages, at det varede indtil denne dato, havde materialiseret sig fuldt ud allerede ved anklagerne mod Inalca og Cremonini og deres ledere i de ovennævnte sager i 1999 og 2000. Med henvisning til de kendetegn, et tab skal have for at kunne kvalificeres som et »vedvarende tab«, som de fremgår af den appellerede kendelses præmis 56 og 57, fandt Retten, at det angivelige ikke-økonomiske tab ikke kunne sammenlignes med et sådant tab.
- 100 Retten tilføjede i den appellerede kendelses præmis 79, at »i øvrigt og under alle omstændigheder [...] mangler påstanden om erstatning for ikke-økonomisk tab derimod den fornødne præcision og kan under alle omstændigheder ikke antages til realitetsbehandling i henhold til artikel 44, stk. 1, litra c), i [dens] procesreglement«.
- 101 Det følger af det ovenstående, at Rettens forkastelse af påstanden om erstatning for angiveligt ikke-økonomisk tab er baseret på to særskilte begrundelser.
- 102 For så vidt angår den anden begrundelse, der er blevet anfægtet i det femte anbringende om stævningens abstrakte karakter, har Retten med rette og uden at have tilsidesat retspraksis henvist til, at stævningen skal gøre det muligt at klarlægge det påståede tab samt dets karakter og nøjagtige omfang.
- 103 I den henseende skal Inalcas og Cremoninis argument, hvorved det anføres, at minimumskravene til en stævning i henhold til artikel 44, stk. 1, i Rettens procesreglement kun finder anvendelse på materielle tab og således ikke finder anvendelse i tilfælde af et ikke-økonomisk tab, derfor forkastes som grundløst. Dette argument er ikke baseret på noget retligt element, der kan så tvivl om den løsning, Retten er kommet frem til.
- 104 Hvad angår Inalcas og Cremoninis argument om det umulige i at kvantificere det ikke-økonomiske tab bemærkes, at Domstolen ganske vist har anerkendt, at det i visse tilfælde, bl.a. når det er vanskeligt at fastsætte det påståede tabs størrelse, ikke er nødvendigt i stævningen at angive tabets nøjagtige størrelse eller størrelsen af den krævede erstatning (jf. bl.a. dom af 28.3.1979, sag 90/78, Granaria mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 1081, på s. 1090, og af 23.9.2004, sag C-150/03 P, Hectors mod

Parlamentet, Sml. I, s. 8691, præmis 62). Inalca og Cremonini har imidlertid i denne sag hverken godtgjort eller hævdet, at der foreligger særlige omstændigheder, der kunne begrunde deres undladelse af ikke at præcisere tabets størrelse i stævningen.

105 Det følger af det ovenstående, at det femte anbringende skal forkastes som ugrundet.

Det fjerde anbringende

– Parternes argumenter

106 Det fjerde anbringende, som Inalca og Cremonini har gjort gældende, vedrører en tilsidesættelse af fællesskabsretlig retspraksis og Rettens åbenbart ulogiske begrundelse, for så vidt som sidstnævnte har vurderet, at det ikke-økonomiske tab, som Inalca og Cremonini har lidt, indtraf fuldt ud allerede i 1999 og 2000 og således ikke var sammenligneligt med et vedvarende tab.

107 Inalca og Cremonini har gjort gældende, at Retten ikke har tillagt de særlige karakteristika for ikke-økonomiske tab nogen vægt og har set bort fra den omstændighed, at ikke-økonomiske tab efter deres natur ikke udtømmes i det øjeblik, de opstår, men varer ved indtil det øjeblik, hvor den genoprettende begivenhed indtræffer. I den henseende henviser Inalca og Cremonini bl.a. til Rettens dom af 8. juli 2008, Franchet og Byk mod Kommissionen (sag T-48/05, Sml. II, s. 1585, præmis 400-411), og Personalerettens dom af 2. maj 2007, Giraudy mod Kommissionen (sag F-23/05, Sml. Pers. I-A-1, s. 121, og II-A-1, s. 657, præmis 203).

108 De har endvidere anført, at henvisningen i den appellerede kendelses præmis 78 til retspraksis nævnt i sidstnævntes præmis 56 og 57 udgør en yderligere retlig fejl. De principper, der kan udledes af disse sager om materiel skade, kan nemlig ikke overføres på dette spørgsmål, som vedrører det ikke-økonomisk tabs vedvarende karakter.

– Domstolens bemærkninger

109 Det bemærkes, som det fremgår af denne doms præmis 100 og 101, at Rettens afvisning af påstanden om erstatning for angiveligt ikke-økonomisk tab er støttet på to særskilte begrundelser.

110 For så vidt angår argumenterne i forhold til det fjerde anbringende bemærkes, at det er tilstrækkeligt at konstatere, at de er rettet mod den første begrundelse, som Retten har støttet sig på for at forkaste påstanden om erstatning for ikke-økonomisk tab på grund af forældelse af de dertil knyttede sager.

111 Selv hvis det antages, at disse argumenter var begrundede, skal de med det samme forkastes, for så vidt som de ikke er egnede til at rejse tvivl om den konklusion, som Retten har draget i den appellerede kendelses artikel 79 om i henhold til artikel 44, stk. 1, litra c), i dens procesreglement at afvise påstanden om erstatning for ikke-økonomisk tab.

112 Følgelig skal det fjerde anbringende forkastes som irrelevant.

Det sjette anbringende

– Parternes argumenter

- 113 Det sjette anbringende, som Inalca og Cremonini har gjort gældende, vedrører en urigtig retsanvendelse hvad angår betingelsen om årsagsforbindelse mellem den omstændighed, som Kommissionen foreholdes, og det angivelige tab, for så vidt som Retten har fastslået, at denne årsagsforbindelse ikke forelå.
- 114 Inalca og Cremonini har gjort gældende, at Retten ikke har taget i betragtning, at de i virkeligheden ikke gjorde andet end at iagttage en af de to alternative forpligtelser i beslutningerne om tilbagebetaling af 15. januar 1999. Årsagsforbindelsen er bekræftet af den omstændighed, at så snart det blev konstateret, at Kommissionens krav var ikke-eksisterende, frigav de nationale myndigheder med det samme sikkerhedsstillelserne.
- 115 Inalca og Cremonini har i øvrigt bestridt det yderligere argument, som Retten har anført i den appellerede kendelses præmis 93, hvorefter det ikke er godtgjort, at de italienske myndigheders intervention ikke var af en sådan art, at den brød den direkte årsagsforbindelse mellem den anfægtede handling og det angivelige tab.
- 116 Kommissionen er af den opfattelse, at dette anbringende er ugrundet.

– Domstolens bemærkninger

- 117 Det bemærkes, at Retten i den appellerede kendelses præmis 88 har fastslået, at tabet skal fremgå tilstrækkeligt klart af den anfægtede adfærd og skal være den afgørende årsag til dette tab.
- 118 Retten har ligeledes i den appellerede kendelses præmis 91 fastslået, at når en afgørelse, der pålægger betaling af en bøde, tillader en mulighed for at stille sikkerhed for at sikre denne betaling og morarenter indtil udfaldet af en påklage af beslutningen, følger tabet, der består af omkostninger ved sikkerhedsstillelsen, ikke af denne afgørelse, men af den berørtes eget valg om at stille sikkerhed i stedet for umiddelbart at overholde forpligtelsen til tilbagebetaling.
- 119 Retten har i den appellerede kendelses præmis 92 konstateret, at beslutningerne om tilbagebetaling af 15. januar 1999 i dette tilfælde ikke indeholdt nogen forpligtelse til at stille sikkerhed, men overlod Inalca og Cremonini et frit valg. Retten tilføjede, ligesom generaladvokaten har anført i punkt 72 i forslaget til afgørelse, at såfremt Inalca og Cremonini havde valgt umiddelbar tilbagebetaling af eksportstøtten, ville de kunne have undgået at betale omkostninger til tegning af disse garantier.
- 120 Det følger af den appellerede kendelses præmis 93, at det er med rette, at Retten har udledt, at selv såfremt de italienske myndigheders intervention ikke var af en sådan art, at den brød den direkte årsagsforbindelse mellem Kommissionens anfægtede handling og det angivelige tab, er der ikke nogen direkte årsagsforbindelse mellem denne handling og det pågældende tab.
- 121 Den konklusion, som Retten er kommet frem til, kan der ikke rejses tvivl om, hverken ud fra Inalcas og Cremoninis argument om, at de begrænsede sig til at overholde en af de to alternative forpligtelser, der var fastsat i beslutningerne om tilbagebetaling af 15. januar 1999, eller på grundlag af den omstændighed, at sikkerhedsstillelsen blev frigivet umiddelbart efter konstateringen af, at kravene ikke eksisterede.

- 122 For så vidt angår argumentet til anfægtelse af den appellerede kendelses præmis 93 skal det konstateres, at Rettens begrundelse på dette punkt tager udgangspunkt i den forudsætning, at de italienske myndigheders intervention ikke var af en sådan art, at den brød den direkte årsagsforbindelse mellem Kommissionens anfægtede handling og det angivelige tab.
- 123 I den henseende er det uden betydning at afgøre, om denne forudsætning skal anses for at være godtgjort, som Inalca og Cremonini har anført det inden for rammerne af dette anbringende, eller for ikke at være godtgjort, som Retten har fastslået. Ethvert argument i forhold til denne forudsætning er irrelevant, for så vidt som det under alle omstændigheder kan konkluderes, at der ikke foreligger årsagsforbindelse mellem UCLAF's skrivelse af 6. juli 1998 og afholdelse af omkostninger i forbindelse med forsikringsgarantierne.
- 124 Det sjette anbringende skal følgelig delvis afvises og delvis forkastes som ugrundet.

Det syvende anbringende

– Parternes argumenter

- 125 Med det syvende og sidste anbringende har Inalca og Cremonini nedlagt påstand om, at den appellerede kendelse ophæves med den begrundelse, at Retten har tilsidesat princippet om en rimelig sagsbehandlingstid. Ikke blot varede behandlingen for førsteinstansen mere end tre år, men Retten begrænsede sig navnlig til at besvare spørgsmålet om formaliteten vedrørende søgsmålet.
- 126 Principalt har Inalca og Cremonini gjort gældende, at det i forhold til de faktiske og processuelle omstændigheder ved den foreliggende sag ikke er nødvendigt at godtgøre, at den urimelige sagsbehandlingstid har påvirket tvistens afgørelse. Subsidiært er det deres opfattelse, at den appellerede kendelse for det første er behæftet med flere retlige fejl. De har tilføjet, at Retten på grund af forlegenhed over at have brugt mere end tre år på at afgøre, hvorvidt sagen kunne antages til realitetsbehandling, havde følt sig forpligtet til at ligeledes at tage stilling til sagens realitet, hvorved den undlod at anvende vigtige processuelle midler, som ville have gjort det muligt for den at komme frem til konklusioner, der ikke var behæftet med retlige fejl. Endelig har Inalca og Cremonini forbeholdt sig retten til at anlægge erstatningssøgsmål for tab på grund af Rettens urimelige sagsbehandlingstid.
- 127 Ifølge Kommissionen skal dette anbringende ligeledes forkastes. Den tilføjer, at henvisningen til et eventuelt erstatningssøgsmål for den urimelige sagsbehandlingstid for Retten bekræfter, at et sådant søgsmål ikke er omfattet af denne appel.

– Domstolens bemærkninger

- 128 Det bemærkes, at når intet peger i retning af, at sagsbehandlingstiden har haft nogen betydning for tvistens afgørelse, kan et anbringende om, at sagsbehandlingstiden ved Retten har overskredet grænserne for, hvad der er en rimelig frist, som hovedregel ikke føre til ophævelse af den af Retten afsagte afgørelse (jf. i denne retning dommen i sagen FIAMM m.fl. mod Rådet og Kommissionen, præmis 203).
- 129 For så vidt angår de punkter, som Inalca og Cremonini har gjort gældende, kan det konstateres, at den appellerede kendelse ikke er behæftet med retlige mangler, og at de forskellige processuelle midler ikke har haft indvirkning på det resultat, som Retten er kommet frem til.

- 130 Under alle omstændigheder, som generaladvokaten ligeledes har anført i punkt 79 i forslaget til afgørelse, og som Inalca og Cremonini selv har påpeget, kan Rettens tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid – såfremt dette er godtgjort – give anledning til en påstand om erstatning ved et søgsmål mod Unionen inden for rammerne af artikel 268 TEUF, sammenholdt med artikel 340, stk. 2, TEUF.
- 131 Det syvende og sidste anbringende skal derfor forkastes som ugrundet.
- 132 Da ingen af de appelanbringender, som Inalca og Cremonini har gjort gældende, kan godtages, bør appellen forkastes i det hele.

Sagens omkostninger

- 133 I henhold til procesreglementets artikel 184, stk. 2, træffer Domstolen afgørelse om sagens omkostninger, såfremt appellen forkastes. I henhold til dette reglements artikel 138, stk. 1, der i medfør af procesreglementets artikel 184, stk. 1, og artikel 190, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Inalca og Cremonini tilpligtes at betale sagens omkostninger, og disse har tabt sagen, bør det pålægges dem at betale sagens omkostninger i forbindelse med hovedappellen. Da Inalca og Cremonini har nedlagt påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger i forbindelse med kontraappellen, og denne har tabt sagen, bør det pålægges denne at betale sagens omkostninger i forbindelse med kontraappellen.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Første Afdeling):

- 1) **Appellen og kontraappellen forkastes.**
- 2) **Inalca SpA – Industria Alimentari Carni og Cremonini SpA betaler sagens omkostninger i forbindelse med hovedappellen.**
- 3) **Europa-Kommissionen betaler sagens omkostninger i forbindelse med kontraappellen.**

Underskrifter